ANTROJI DALIS

DRAUGAS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1990 m. lapkričio mėn. 3 d. / November 3, 1990 Nr. 215(40)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus kreipiasi į visuomenę

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus yra vienas iš didžiausių lituanistikos rinkinių centrų už Lietuvos ribų. Didelį vaidmenį muziejaus veikloje vaidina biblioteka. Joje yra pagrindinis knygų rinkinys (30 tūkstančių tomų), retų knygų skyrius, be to periodinių leidinių, rankraščių, bei spausdinių ir dokumentų skyriai.

Spausdinių ir dokumentų skyrius Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus bibliotekoje (jame saugojama per 1,700 bylų) sudaro nepaprastos reikšmės lobyną Lietuvos istorijai, kultūrai, politinei lietuvių veiklai tyrinėti. Šis skyrius yra unikalaus pobūdžio, nes jokia kita biblioteka Amerikoje neturi panašaus rinkinio. Milžiniškas skaičius įvairių brošiūrų, atsišaukimų, skelbimų, statistikos duomenų lapų atspindi lietuvių išeivijos Jungtinėse Amerikos Valstybėse pavienių žmonių, politinių organizacijų, kultūros ir šalpos draugijų veiklą (pavyzdžiui, ALT'os, Lietuvių Bendruomenės, BALF'o, etc.). Daugybė šaltinių nušviečia išeivijos įvairių profesijų žmonių, kūrėjų ir kultūrininkų veiklą (tai aktoriai, rašytojai, muzikai, dailininkai, mokslininkai, išeivijos leidyklų išleistos knygos, etc.).

Nemažesnės reikšmės Lietuvos istorijai ir kultūrai tyrinėti yra Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus bibliotekos rankraščių skyrius. Tai viena stambiausių iš visų etninių muziejų kolekcijų Amerikoje. Randame čia rankraštinę medžiagą, liečiančią rašytojus, aktorius, politinius veikėjus, dailininkus, politines ir kultūros draugijas. Rankraščiais visų pirma laikomi įvairūs originalaus pobūdžio raštai, ranka ar mašinėle rašyti, kurių tekstai nebuvo paskelbti spaudoje. Šios kolekcijos pagrindą sudaro žmonių asmeniniai dokumentai, asmenų ir organizacijų susirašinėjimas, organizacijų posėdžių protokolai. Šiame skyriuje taipgi yra svarbaus lietuvių rašytojo Balio Sruogos archyvas, dr. Vandos Daugirdaitės-Sruogienės padovanotas. Yra ilgametės Susivienijimo Lietuvių Amerikoje generalinės sekretorės Eufrozinos Mikužiūtės, kun. Benedikto Suginto, Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje šelpėjo, ir daugelio kitų asmenų raštų rinkiniai. Čia galima rasti ir Lietuvos diplomatinių atstovybių užsienio kraštuose korespondencijų telkinius.

Visa medžiaga, kuri dabar yra spausdinių ir dokumentų skyriuje, o taipgi ir rankraščių skyriuje, buvo Balzeko Lietuvių kultūros muziejui padovanota daugelio asmenų, kurie tokiu būdu stengėsi išsaugoti retą lituanistinę medžiagą. Muziejus didžiai vertina šių žmonių pastangas. Tačiau, neretai pasitaiko, kad kai kurių lietuvių išeivijos organizacijų archyvai, įvairių asmenų susirašinėjimas, brošiūros, atsišaukimai, etc. yra naikinami, išmetami į šiukšlyną. Vienas Brighton Park apylinkės Chicagoje gyventojas dovanojo muziejui Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Chicagos skyriaus protokolų knygas, vestas nuo 1912 iki 1916 metų, rastas kažkur sąšlavyne. Panašiai į muziejų pateko, deja, tik labai nedidelė Vaičkaus teatro archyvo dalis. Šitaip Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje atsirado daugybė spausdintų ir nespausdintų dokumentų.

*

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus kreipiasi į visuomenę su prašymu neleisti Lietuvą ir lietuvius liečiančiai medžiagai dingti be žinios. Šiuo atžvilgiu kiekvienas lietuviškas žodis, rašytas ar spausdintas, turi savo reikšmę. Kai kam gali atrodyti, kad kokie nors rankraščiai ar spausdiniai jokios svarbos neturi ir jų neverta saugoti. Tačiau dažnai mokslininkas, susipažinęs su šia medžiaga, nusprendžia, kad ji turi didelę vertę.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus nori paraginti visuomenę visokią lietuvių kultūrą ir įvairią veiklą, ypač išeivijoje, Amerikoje, atspindinčią medžiagą dovanoti muziejaus rinkiniams, kurie čia saugojami tinkamomis sąlygomis. Ne viena karo audra, ne viena tautinė nelaimė perėjo per Lietuvą. Archyvai buvo naikinami ir niokojami. Taip pat daug lietuviškos medžiagos pražuvo išeivijoje. Balzeko Lietuvių kultūros muziejus dėkingai įvertins kiekvieną lietuvio pastangą dovanoti muziejui rankraštinę ir nerankraštinę medžiagą.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus

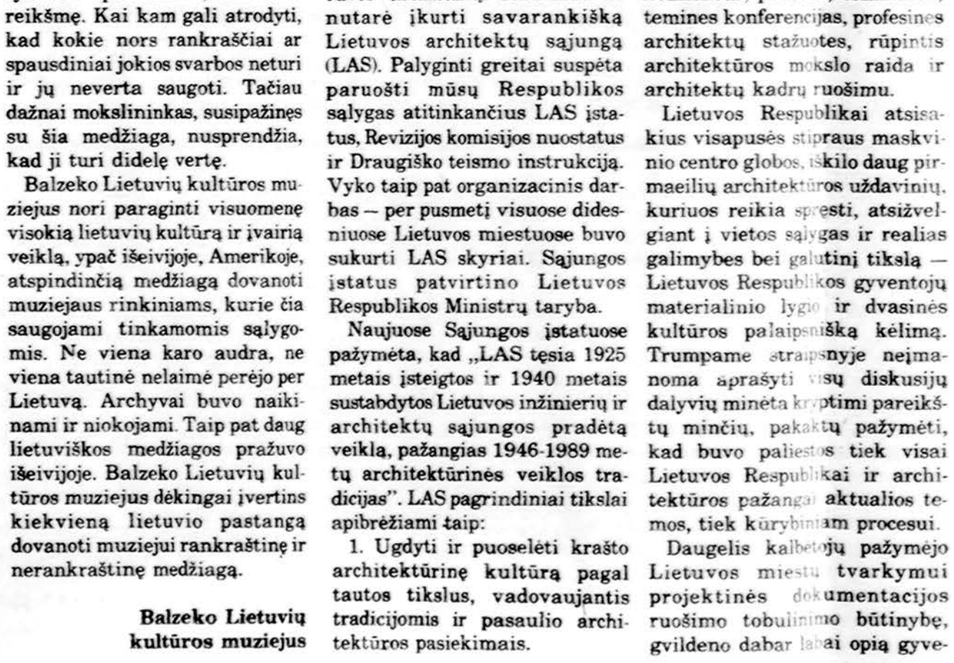

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus Chicagoje – dalis žemutinės salės.

Jono Tamulaičio nuotrauka

Lietuvos architektų sąjungos suvažiavimas

KAZYS ŠEŠELGIS

1990 m. kovo 16 d. Vilniuje, Moksleivių rūmuose, įvyko atkuriamasis Lietuvos architektų sąjungos suvažiavimas. Dabar Lietuvoje yra arti 2000 architektų, daugiausia Kauno Politechnikos instituto ir Vilniaus Inžinerinio statybos instituto bei Vilniaus Dailės akademijos auklėtinių. Suvažiavime dalyvavo 441 šių mokslo įstaigų atstovas.

Šis suvažiavimas yra istorinis įvykis Lietuvos architektams. Tarpkario periode Lietuvoje veikė Inžinierių ir architektų sąjunga. Okupavus Lietuvą 1940 metais, visų organizacijų, tarp jų ir pastarosios, veikla buvo sustabdyta. 1946 metais buvo įkurta Maskvos vadovaujama Lietuvos TSR Architektų sąjunga. Kaip ir visose respublikose, Architektų sąjungos narių įnašai ir kitais keliais gaunamos lėšos būdavo pervedamos į Maskvą ir ten skirstomos respublikoms. Ryšiai su užsieniu, kokie jie bebūtų, priklausė nuo centro malonės. Veikė bendri visai Sovietų Sąjungai įstatai, reguliuojantys įvairialypę architektų organizacijos veiklą. Tokia tvarka nepatenkino Lietuvos architektų ir 1989 metų birželio mėnesį Lietuvos architektų susirinkimas nutarė įkurti savarankišką Lietuvos architektų sąjungą (LAS). Palyginti greitai suspėta paruošti mūsų Respublikos sąlygas atitinkančius LAS įstatus, Revizijos komisijos nuostatus ir Draugiško teismo instrukciją. Vyko taip pat organizacinis darbas – per pusmetį visuose didesniuose Lietuvos miestuose buvo sukurti LAS skyriai. Sąjungos įstatus patvirtino Lietuvos Respublikos Ministrų taryba.

Naujuose Sąjungos įstatuose pažymėta, kad „LAS tęsia 1925 metais įsteigtos ir 1940 metais sustabdytos Lietuvos inžinierių ir architektų sąjungos pradėtą veiklą, pažangias 1946-1989 metų architektūrinės veiklos tradicijas". LAS pagrindiniai tikslai apibrėžiami taip:

1. Ugdyti ir puoselėti krašto architektūrinę kultūrą pagal tautos tikslus, vadovaujantis tradicijomis ir pasaulio architektūros pasiekimais.

2. Ugdyti architektų profesinį meistriškumą, nusakyti ir ginti LAS narių teises ir profesinius interesus, gerinti jų socialinę padėtį ir kūrybines sąlygas.

Suvažiavime buvo sudaryta Lietuvos architektų sąjungos valdyba, jos pirmininku išrinktas architektas Juozas Vaškevičius, pavaduotojais – LAS Vilniaus skyriaus pirmininkas architektas Gytis Ramunis ir Kauno skyriaus pirmininkas architektas Algimantas Kančas. Svarstyta organizaciniai klausimai, bet didžiausią laiko dalį užėmė diskusijos LAS veiklos sritims aptarti ir pirmaeiliams uždaviniams nustatyti.

LAS įstatuose numatyta įvairialypė Sąjungos veikla. Viena iš svarbiausių krypčių tai dalyvavimas, ruošiant ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos programas, susijusias su architektūrine veikla. LAS turi teisę nustatyta tvarka steigti įmones ir organizacijas, kurių veikla atitinka arba yra artima Architektų sąjungai, gali naudotis leidybine teise (leisti periodinius leidinius, albumus, katalogus, biuletenius, metodinę literatūrą ir kitus spausdinius architektūriniais klausimais), organizuoti konkursus, parodas, seminarus, temines konferencijas, profesines architektų stažuotes, rūpintis architektūros mokslo raida ir architektų kadrų ruošimu.

Lietuvos Respublikai atsisakius visapusės stipraus maskvinio centro globos, iškilo daug pirmaeilių architektūros uždavinių, kuriuos reikia spręsti, atsižvelgiant į vietos sąlygas ir realias galimybes bei galutinį tikslą – Lietuvos Respublikos gyventojų materialinio lygio ir dvasinės kultūros palaipsniška kėlimą. Trumpame straipsnyje neįmanoma aprašyti visų diskusijų dalyvių minėta kryptimi pareikštų minčių, pakaktų pažymėti, kad buvo paliestos tiek visai Lietuvos Respublikai ir architektūros pažangai aktualios temos, tiek kūrybiniam procesui.

Daugelis kalbėtojų pažymėjo Lietuvos miestų tvarkymui projektinės dokumentacijos ruošimo tobulinimo būtinybę, gvildeno dabar labai opią gyvenamosios statybos politiką, statybos darbų kokybės pagerinimą, statybinių medžiagų asortimento plėtimą. Buvo siūloma, kaip toliau tvarkyti kraštovaizdį Lietuvos kaimo vietovėse, pasikeista nuomonėmis dėl palaipsniui blogėjančios aplinkos ekologinės kokybės ir svarstyta, kaip būtų galima urbanistinėmis ir architektūrinėmis priemonėmis ją gerinti.

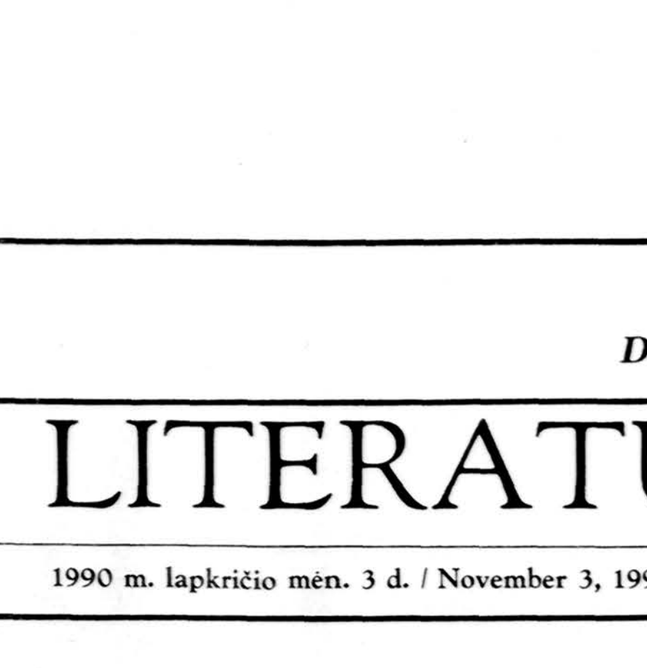

Architektas Juozas Vaškevičius – Lietuvos architektų sąjungos pirmininkas

Daug dėmesio skirta architektūrinio palikimo apsaugai, architektūros specialistų ruošimui ir jų kvalifikacijos kėlimui. Diskutuota kaip įtraukti visuomenę (architektūros „vartotoją") į kūrybinį procesą, ypačiai kada yra projektuojami nauji gyvenamieji rajonai bei plačiai naudojami ir miesto vaizdą formuojantys visuomeniniai pastatai. Siūlyta iš esmės pagerinti architektūrinės veiklos organizavimą ir valdymą Lietuvos Respublikoje, sudaryti geresnes sąlygas individualiems architektų sugebėjimams pasireikšti. Nepamiršti ir architektūrinės spaudos reikalai. Dabar oficialios informacijos priemonės, jų tarpe ir periodiniai leidiniai, ne visuomet yra pakankamo profesinio lygio, ne visuomet objektyviai nušviečia aktualius urbanistinius klausimus. Spauda galėtų tapti geru tarpininku tarp architektų ir visuomenės, padėtų gyventojams aktyviau įsijungti į architektūrinių ir urbanistinių problemų Lietuvos miestuose ir kaimo gatvėse svarstymą.

*

Pasibaigus diskusijoms, Lietuvos architektų sąjungos suvažiavimo dalyviai priėmė deklaraciją „Dėl Lietuvos architektūros". Suvažiavimo vardu buvo pasiųsta telegrama SSSR prezidentui M. S. Gorbačiovui, išreiškianti protestą prieš III SSSR Liaudies deputatų suvažiavimo nutarimą panaikinti Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios tarybos 1990 m. kovo 11 d. aktus (Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimą.) Tikimės, kad Lietuvos architektų sąjunga padės architektams geriau negu iki šiol suprasti Lietuvos miestų ir kaimų gyventojų poreikius ir rasti geriausius būdus juos patenkinti, ir kad ji taip pat gins savo narių profesines teises ir jų orumą.

Deklaracija dėl Lietuvos architektūros

Priimta Lietuvos architektų sąjungos suvažiavimo 1990 m. kovo mėn. 16 d. Vilniuje

Architektūra yra viena iš tautos kūrybinės saviraiškos formų, rodanti visuomenės dvasinės ir materialinės kultūros lygį bei sugebėjimą konkrečioje geografinėje ir gamtinėje situacijoje kurti tinkamiausią, tautos dvasią, socialinius ir estetinius poreikius atitinkančią aplinką.

Tarybų Sąjungai aneksavus Lietuvą, Respublikos architektūra buvo pajungta totalitarinei ideologijai ir, netekusi ryšio su tautos tradicijomis, pasidarė valdančiojo aparato, o ne visuomenės, interesų reiškėja. Buvo suardyta per amžius nusistovėjusi savaime besireguliuojanti sistema „užsakovas-vykdytojas-vartotojas". Valstybei monopolizavus statybos procesą ir įsigalėjus industrinės statybos diktatui, architektūra buvo nevertinta kaip savita meno kūrybos sfera ir negalėjo tenkinti visuomenės poreikių. Taikant visoje Tarybų Sąjungoje tuos pačius, architektūros kūrimą niveliuojančius normatyvus, centralizuotai reglamentuojant kūrybinį procesą ir netinkamai jam vadovaujant, buvo prarasta galimybė formuoti savitą Lietuvos architektūrą, sunyko architektų ryšiai su visuomene – architektūros vartotoja, krito architekto-kūrėjo prestižas.

Pastarojo meto Lietuvos dvasinis ir politinis atgimimas sudarė prielaidas atsinaujinti visoms kūrybinio gyvenimo sferoms, jų tarpe ir architektūrai. Lietuvos Respublikos architektūra privalo išreikšti realius humanistinius idealus, atitinkančius atkurtos demokratinės valstybės siekius. Todėl būtina:

1. Pertvarkyti architektūros valdymą taip, kad urbanistika ir architektūra užimtų deramą vietą Lietuvos kultūros ir ūkio struktūroje; sudaryti sąlygas architektų individualiai ir laisvai kūrybinei veiklai plėtoti.

2. Parengti ir priimti Lietuvos Respublikos urbanistikos kodeksą, paminklų apsaugos įstatymą bei kitus Lietuvos architektūros specifiką užtikrinančius normatyvinius dokumentus.

3. Grąžinti architektūros (meno statyti) klasikinę sampratą, kai statybos užduotis – besąlygiškai realizuoti visuomenės poreikius atitinkančias urbanistikos bei architektūros programas.

4. Bendrajame architektūros kūrimo procese akcentuoti kultūrinio palikimo reikšmę, kuris lemtų Lietuvos architektūros savitumus ir, materializuojant tautos ryšį su praeitimi, sudarytų galimybę nutiesti tiltus į ateitį.

5. Ekologizuoti Lietuvos architektūrą visose projektavimo ir mokslinių tyrimų grandyse ir lygiuose. Saugoti regioninius istorinius kraštovaizdžius kaip Lietuvos kultūros vertybę, kaip mūsų tautos gamtinę antropogeninę terpę, kuri suformavo pagrindinius jos dvasinės ir materialinės kultūros bruožus bei savitumus.

6. Iš esmės pertvarkyti architektų rengimo sistemą aukštosiose mokyklose, akcentuojant humanitarinį šios profesijos pobūdį.

7. Siekti, kad architektūros atnaujinimo procese aktyviai dalyvautų visuomenė, nebūtų atotrūkio tarp architektų kūrėjų ir architektūros vartotojų.

„Šviesos" ansamblio koncertas Chicagoje

FAUSTAS STROLIA

1990 m. spalio 14 d. (sekmadienį) 3 val. p.p. įvykęs Jaunimo centre Vilniaus Pedagoginio instituto lietuvių liaudies dainų ir šokių ansamblio „Šviesa" koncertas, suruoštas „Grandies" ansamblio ir jo vadovės Irenos Smieliauskienės iniciatyva, praėjo su dideliu pasisekimu. Kiekvieną pasirodymo numerį lydėjo ne tik būsimųjų Lietuvos mokytojų skaidri jaunystė, bet ir elegancija, ir darnus bendravimas su publika. Tai buvo tvirtos rankos režisuotas, lietuviškus jausmus ir estetinį pasigėrėjimą sukelęs, stiprus ir neužmirštamas spektaklis. (Jis buvo rytojaus dieną ten pat pakartotas.)

„Šviesos" ansamblio viešnagės Washington'e metu: orkestro narys Egidijus Impolis kalbasi su Visitation and Preparatory gimnazijos vedėja Motina Philomena Tisinger ir Lietuvių Bendruomenės Washington'e apylinkės pirmininke Audrone Pakštiene.

Anot pranešėjos, ansamblis įsteigtas 1954 metais ir turi tarp 100 ir 110 narių. Galime tik įsivaizduoti sunkumus, darant atranką dėl šių gastrolių. Ir chorelis, kurį sudarė tik 13–14 dainininkų, būtų gal kitaip skambėjęs, jei gastrolėse būtų galėję visi dalyvauti. Ansamblio meno vadovas — Juozas Jauniškis, orkestro vadovė — Vida Palubinskienė, choreografas — Vaclovas Paukštė, chormeisteris — Vilius Tavoras, choro vadovas — Jeronimas Žitkevičius ir koncertmeisteris — Juozas Žilys.

Muziką būdamas, daugiau sustosiu prie muzikinių aspektų. Viena iš giliausių įspūdžių padarė kanklėmis atlikta Jono Švedo pjesė „Svajonėlė". Visų trijų kanklininkių ansamblinis susigrojimas aukšto meninio lygio; visos trys užsitarnauja bent pavardžių paminėjimo, deja, programose pavardės nepažymėtos. Nemažiau muzikalus buvo Juozo Gruodžio - Jono Švedo „Piemenėlio raliavimas", perduotas birbyne paties ansamblio meno vadovo Juozo Jauniškio. Tokio švaraus liaudies instrumento intonavimo galėtų ne vienas birbynininkas jam pavydėti. Svajingos ilgos gaidos, papuoštos įvairiomis liaudies stiliaus ornamentikos priemonėmis, švarūs greiti pasažai. Kanklių palyda, turinti apvalų toną, vietomis priminė arfą. Įdomu, kad kompozitorius Gruodis, kadaise išreiškęs abejonę dėl primityvių kanklių pasisekimo, sukūrė šį kūrinį birbynei su kanklių palydėjimu. Kanklių arpeggio buvo turtingi overtonais, užgavę ne tik dominantseptakordus, bet ir sumažintuosius, o tai jau ne vien kanklininkių nuopelnas, bet greičiau patobulintų instrumentų rezultatas. Pats Gruodis tikriausiai būtų labai žavėjęsis ir kanklių muzikai gal daugiau kūrinių parašęs. A capella sudainuotoj Stasio Šimkaus dainoj „Vai žydėk, žydėk" choras parodė ne tik dinamišką susidainavimą ir dėmesio vertą meninį lygį, bet ir meilę, ir prisirišimą prie to krašto, kur žmonės kalbasi su medeliais, visa augmenija ir gyvūnija, upėmis ir upeliais, net ir su laukų akmenėliais. Neatsiliko ir orkestro palydėta Vytauto Klovos harmonizuota liaudies daina „Tylūs, tylūs vakarėliai". Patraukliai sudainuota ir Valentino Bagdono harmonizuota daina „Žemaitiška polkutė", tik gaila, kad išdavė publikai tuos balsus, kurie savo balsine medžiaga buvo silpnesni. Labai žaismingai ir technikos pareikalaujanti pasirodė V. Budrevičiaus harmonizuota liaudies daina „Ir atlėkė paukštutė"; jos buvo smagu klausytis, bet dar smagiau stebėti.

Vyskupo Antano Baranausko žodžiams Jono Švedo parašyta daina „Giedu dainelę" mums žinoma kiek pakitusia melodija: pradžia — skirtinga, pabaiga — ta pati. Choras dainavo dviem balsais, kur vieni vedė, o kiti „tūravojo". Šia daina choras mumyse sukėlė sentimentą, bet nepadėjo programos lygiui. Turbūt mažai suklysiu, tą patį pasakydamas apie „Pjaun broliukai", „Užaugau Lietuvoj" ir „Saulei tekant": visos skambėjo švariai, užtikrintai, bet vietomis forsuotai ir turėjo daugiau folklorinę, nei meninę vertę. Ir, nežiūrint to, tas ansambliuko dainavimas žadino publikos pasigėrėjimą ir mūsų sąžinę, kad mes per tiek metų nepriauginome dainuojančio jaunimo.

Prie meniškiau atliktų dainų reikia dar priskirti A. Savinos dainą „Vienas žodis" (žodžiai Justino Marcinkevičiaus) su smuiko solo ir kanklių palyda, o taip pat ir V. Juozapaičio harmonizuotą „Cykiai, cykiai", kur kanklės lyg ir imituoja Nemunėlio sruvenimo ir teškėjimo garsus. Stasio Šimkaus „Lietuviais esame mes gimę", žinomas dėl savo moduliacijų ir aukštų gaidų kaip kietesnis riešutas chorinėje literatūroje, sudainuotas be priekaišto, tik jau liaudiškų būgnų priemaiša liaudiškame orkestre vargiai suteikė kūriniui siekto iškilmingumo, greičiau jam pakenkė. Justino Marcinkevičiaus žodžiams parašyta Algio Bražinsko daina „Į Lietuvą" tiko netoli programos pabaigos, kur sugestijuojama, kad mes visada, veidu į ją atsigrįžę, ir „einam ir eisim". Patriotiškas žodinis įvadas, gražus kūrinio apipavidalinimas. Taip ir skamba ausyse, „kokia Lietuva vėl karališkai didi, kaip ant karalių delno". Po paskutinio programos punkto, Edvardo Pilypaičio „Šventinės polkos", kur visas ansamblis ir šoka, ir groja, ir dainuoja, labai nostalgiškai sudainuota Maironio „Lietuva brangi", prisilaikant originalios Juozo Naujalio ritminės versijos, o ne kaip liaudis yra suprastinusi ir gaidų trukmę kur ne kur yra pakeitusi. Publika bandė įsijungti, bet prisibijojo sugadinti, tai dainavo labai atsargiai, daugiau iš širdies, negu iš krūtinės.

Tyčia iki dabar nepaminėjau labai vykusio viso ansamblio pirminio suėjimo į sceną koncerto pradžioje, po kurio ėjo jaudinanti melodeklamacija su kanklių palydėjimu (autorius nei deklamatorė nepažymėti): „Įaugom Nemuno upyne, šaknis giliai įleidom į gelmes".* Suėjimo metu pasigirsta kiek aštrokai kelerių kanklių atliekama melodija arba, teisingiau, tik pasikartojantis motyvas, atremtas į penkių tonų gamą (pentatoninę). Prisijungia melodiniai pučiamieji, tai pakyla kvartą aukščiau, tai vėl nusileidžia, tai dvigubu tempu paskubina, kaip ir kanono būdu, vis įstojant naujai grupei. Galų gale įstoja unisonu dainininkai, užtraukdami „sodauto". Tai tikriausiai iš tosios amžių glūdumos paeinantis žodis, užtinkamas mūsų senovės dainuojamoje tautosakoje. Ir, nežiūrint to, girdima muzika mano mintis nukėlė ne į Lietuvą, o į Chicagos kinų kvartalą ar pas Quechua indėnus Peru aukštumose, nes ir jie „amžių glūdumoje" plačiai naudojo pentatoninę muziką. Tas J. Tamulionio – J. Švedo muzikos kūrinys „Pasveikinimas" gerokai pentatoniškas, dar pradėtas su skardiniu kanklių stygų užgavimu, nesukėlė bent tokios lietuviškos nuotaikos, kokią mes linkę ar pratę įsivaizduoti. Tiesiogiai prijungta prie raidės „A" niūniuojama ir šokama „Kepurinė" mus sugrąžino į tą Lietuvą, kaip mes ją širdyse nešiojame, idealizuojame ir įsivaizduojame.

* Cituojami žodžiai yra eilutės iš poeto Kazio Bradūno vieno eilėraščio.

Iš orkestrinių numerių šalia „Svajonėlės" ir „Piemenėlio raliavimo" dar išskirtinai reikia paminėti J. Dvariono sukurtą pjesę skrabalams, pareikalavusią iš solisto Egidijaus Impolio virtuozinių sugebėjimų. Kūrinys kilstelėjo ir skrabalų, kaip instrumento, vertę. Patrauklus, kone impresionistiškas, įvadas liaudies pučiamiesiems. Kitas skrabalams A. Lapinsko parašytas bravūrinis numeris su choriniais intarpais buvo irgi imponuojančiai geras, nors gal ir nepasiekė pirmesnio solo muzikinio lygio. Stebėtinai švariai buvo sugrota skudučiais Jono Švedo pjesė „Kiškelis", į vienetą įjungus daugiau ansamblio narių. Instrumentinės grupės atliekamas „Šalabanas" buvo geras, tik liaudiškasis būgnelis skambėjo taip aukštai, kad atrodė, lyg jis nebūtų tinkamo tono (nors iš tikrųjų mušamieji instrumentai, išskyrus timpanus, nėra derinami instrumentai).

Šokiai visi scenoje buvo estetiškai išbaigti, tik gal vienas (pats šokis) turėjo kiek grubumo. Tai vyrų šokis „Slinkis" su klumpių taukšėjimu, bernišku šūkavimu ir kiek vulgariu rankų susikabinimu. Vyrų „Oželis" įspūdingai pradėtas, „skerdžiui" skardenančiu ragu sušaukus ožius į būrį. Ožių ritmiškesniam šokinėjimui labai padėjo palydėjimas skrabalais. Tą patį galima pasakyti apie „Kubilo" šokį, kur besisukančiam „kubilui" reikia staiga sustoti, tai ir čia sausas, trumpalaikis skrabalų taukšėjimas sustiprino judesio stabtelėjimo įspūdį. „Lenciūgėlyje" neatrodo, kad buvo išnaudotos vaidybinės galimybės. Gal dėl to, kad lietuviukų esama kilnesnių vyrukų, negu juos šokis siekia „numaliavoti". Norisi paminėti Algio Bražinsko „Kūlimo šokį" (choreografija Juozo Lingio). Vidurinės dalies muzika dvelkia „plačiąja tėvyne", kuri vis dar nenori mūsų tautai pripažinti Kovo vienuoliktosios. Merginų šokyje „Sesylio" išgirdome modernesnių sąskambių, kur Vytauto Klovos muzika (papuošta šokėjų varpelių švelniu dindėjimu) ir Juozo Lingio choreografija susiaudė į labai estetišką audinį. V. Juozapaičio „Gailingis" (choreografija V. Buterlevičiaus) buvo kitas šokis su varpeliais, kur daugiau ritminio įvairumo. Nors vidurinė dalis liaudiškai skambanti, pradžia gerokai tarptautinė, net kiek primenanti Ponchielli „Valandų šokį".

Prie koncerto pasisekimo daug prisidėjo apgalvotai sudaryta programos tėkmė. Pavyzdžiui, pirmoji dalis baigta su humoristiniu „Klumpakoju", antroji pradėta su iškilmingu aplinkiniu. Vyrų „Slinkis" buvo geras kontrastas prieš tai ėjusiam švelniam mergaičių „Sesylio" šokiui ir po jo ėjusiai, bene aukščiausią meninį lygį turėjusiai, „Svajonėlei". Išdėstymas skirtingų tempų ir nuotaikų, įvairumas dainų, šokių, muzikinių intarpų, etnografinio stiliaus ir meniškai išbaigto chorinio dainavimo, o taip pat ir tautinių drabužių rūšių ir spalvų kaitaliojimas buvo neabejotini pliusai. (Nukelta į 4 psl.)

Marytė Gaižutienė Iš serijos „Į žmogaus panašumą"

Marytės Gaižutienės keramikos darbų paroda vyko Bostone, Lietuvių klubo salėje, 1990 m. spalio mėn. 6–7 d. Parodą surengė Lietuvių tautodailės instituto Bostono skyrius.

Nijolė Jankutė

Atvirukai iš Washington'o

1990 m. birželio 1 d. 44-oji sovietinės blokados Lietuvai diena.

Paminklas pirmajam JAV prezidentui — pilkas obeliskas, grandioziškų dimensijų. Jo gali pavydėt Egipto faraonai, nes jų obeliskai, kaip tas Šv. Petro aikštėj, Romoj, arba anas Karnako šventykloj, čia pastatyti atrodytų kaip pieštukai...

Viskas čia didu. Tai plačių matavimų miestas: graikiško stiliaus valdžios įstaigų masyvai, dideli parkai, paminklai-milžinai, na ir lėta, ruda Potomac upė, užtektinai plati, sunkiais tiltais perjuosta.

Gal anksčiau, gal pernai užpernai ši grandioziška sostinė būtų padariusi man dar didesnį ir malonesnį įspūdį. Bet šiandien aš čia ne turistė. Šiandien nesijaučiu net šio krašto pilietė. Šiandien aš tik lietuvė, viena tūkstantoji dalelė to milžiniško lietuvių būrio, suplūdusio čia dėl Lietuvos, už Lietuvą, dėl tiesos, už tiesą...

Autobusas po autobuso stoja prieš majestotiškus Kapitoliaus rūmus. Išsipila vis nauji būriai keleivių — tų neturistų, tų šiandien neamerikiečių, tų kietagalvių, užsispyrėlių, kaip spauda rašo, lietuvių — teisybės ieškotojų.

Aikštė prieš Kapitolių pradeda marguot plakatais, o trispalvių — didelių, mažų ir mažyčių — tartum Vilniuj prieš Katedrą.

Ant vakarinių Kapitoliaus laiptų trys juodos vėliavos. Tai Jaunimo sąjungos ženklas, kad baltai nepasiduos. Žiūrėkite, pone Bush — ši spalva priešinga baltoms tavo politikos nosinaitėms, kurios jau plevena, sveikindamos Michailą Gorbačiovą.

Jaunimo čia daug. Šypsosi jauni veidai, jaunos rankos neša savo pieštus plakatus, išrašytus šūkius, dalina lankstinukus; jauni balsai šaukia šūkius, dainuoja, sako kalbas. Štai ir atėjo tas išsvajotas laikas, kada Lietuva, iš tėvų ir senelių įkyriai sektos pasakos ir iš

Aleksandro Juozapaičio nuotrauka

šeštadienio mokyklos nuobodžių vadovėlių, staiga pavirto kūno ir kraujo tikrove, į kurios pulsą anapus vandenyno entuziastingai atliepia jaunos širdys šiapus.

Lipu aukštyn tais impozantiškais laiptais. Kapitolius milžiniškas, majestotiškas. Šiek tiek panašus į Šv. Petro baziliką Romoj. Ir iš ten, ir iš čia sklinda pasaulį formuojančios mintys, kelrodžiai, gairės į geresnį žmogų, į šviesesnį jo gyvenimą. Bet kaip jomis piktnaudžiaujama, kaip jomis veidmainiaujama... Kad ir šiandien: keliami tostai „didžiam vadui Gorbačiovui", vedančiam sovietų milžiną į kultūringų demokratiškų tautų bendriją! Tik jokio žodžio Vytautui Landsbergiui ir jo parlamentui, teisingiausiai supratusiems, kas yra demokratija ir tautų apsisprendimo laisvė.

Ta veidmainystė iš tikrųjų žeidžia. Neteisybė skauda, suima bejėgis pyktis. Turbūt visi taip jaučiam, kad tiek daug čia susirinkom. Išrėkt piktumą, išsakyt skaudėjimą, kad jie — anie, visi girdėtų...

Čia šiandien ne vien lietuviai: matau plazdančias estų, latvių ir ukrainiečių vėliavas. Gražus spalvų margumynas. Gera žinot, kad ne mes vieni veržiamės pro „brave new world" surūdijusias, bet vis dar aštrias grotas.

Ir ukrainiečių būry jaunimas. Gražiai tinka juodi merginų plaukai prie žydrai auksinių vėliavų.

— Ačiū, kad atvykot, — sakau.

— O kaipgi! Juk mes lietuvių draugai. Amžinai!

Leidžiuosi žemyn rytiniais laiptais. Jaučiuos tartum Pelenė karalaičio dvare. Vietoj balinės suknelės nešioju Vinco Luko sukurtą plakatą — trispalvis paukštis, ištrūkęs iš narvo — „Do not close the door on democracy in Lithuania!" Gražus šis Vinco plakatas — spalvingas, ryškus, kaip ir tokie pat marškinukai, kuriuos jis, sūnaus padedamas, sėkmingai platina. Visi čikagiškiai atvyko jais pasipuošę tartum uniforma. Trispalvis paukštis „skrenda" net ant mūsų autobusų langų ir durų.

Taigi lipu laiptais lyg Pelenė ir sutinku... princą (!) Ne, ne, tik Mr. Mike Flaherty iš Chicagos TV antrojo kanalo.

— Labas, Mr. Flaherty! — pasidrąsinus sveikinu, — ar prisimenat, kaip kovo mėnesį lankėtės lietuvių dienraštyje *Draugas*?

— Prisimenu, žinoma. Ar jūs iš ten?

— Taip.

— Gerai. Pasikalbėkim.

Ir kalbamės. Apie tai, kodėl aš čia atvažiavau, apie Lietuvos blokadą ir, aišku apie prezidentą Bush.

— Ar prezidentas užtektinai stengiasi dėl Lietuvos? Yes or no?

— No, no, no! Argi demokratiškiausio pasaulyje krašto prezidentas turi grąžyt rankas, sakydamas, kad „nusprendė nenuspręsti"? Ir staiga pamiršt, kas buvo kartota penkiasdešimt metų?

Pono Flaherty kamera spokso man į akis, spoksau į ją ir aš. Užsikertu. Trūksta žodžių, trūksta žodžių... Ak, Mike Flaherty, žinau, kad iškirpsi šitą filmo gabaliuką: šiomis dienomis nepatogi lietuviška kritika prezidentui, susirūpinusiam savo aukšto svečio jautria nuotaika.

Pievon prieš Kapitolių renkasi vis daugiau žmonių. Vis daugiau atplazda vėliavų, atmarguoja plakatų. Kokių jų tik nėra! Spalvoti, išpiešti, išrašyti anglų, lietuvių ir net rusų kalbomis. Posakiai ir rimti, ir juokingi, dramatiški, ironiški, sarkastiški:

„Bush — push, or we push Bush!" „Even Russians want freedom!" „Keep my people in, let Russians go home!" „When Bush comes to shove — that will be the day!" „Hitleris-Stalinas-Gorbačiovas = MELAS!"

Ne tik plakatai, bet ir jų nešiotojai įvairiausi ir amžiumi, ir apranga. Vyresnės moterys su tautiniais drabužiais, nešinos didelėm vėliavom, su keliomis eilėmis gintaro karolių ant plačių krūtinių — orios, iškilmingos matronos. Jos labiausiai patraukia televizijos ir spaudos reporterių akis ir kameras. Jaunimas, žinoma, pamėgtuose marškinėliuose, ant kurių galima tiek daug šūkių išrašyti, tiek daug, nieko nekalbant pasakyti.

Štai visų dėmesį patraukia „trys kaliniai": V. Saulis, Aras Tijūnėlis ir dr. Vidas Nemickas, kalinio dryžėm baltas sanitarų uniformas išdažę, nešini didžiuliu plakatu „Lithuania-Latvia-Estonia — Prisoners!"

Populiarios ir sagos su posakiais bei šūkiais. Baltos, žalios, trispalvės, įvairiausių dydžių. Puiki dovanėlė kitataučiams, geras mainų objektas jaunimo tarpe. „Ponas Bush, nesislėpk po krūmu!" „I like broccoli, not Bush!" „Laisva Lietuvos dvasia!" Bet turbūt geriausia saga iš gerųjų — „Freedom — Made in Lithuania". Jeigu būtų galima laisvę paženklint, Lietuva

Su „kalinių" drabužiais ir grandinėm — V. Saulis ir A. Tijūnėlis

...bei kiti du demonstracijų dalyviai

Aleksandro Juozapaičio nuotraukos

Meksikietis poetas Octavio Paz — Nobelio premijos laureatas

AURELIJA M. BALAŠAITIENĖ

Švedijos akademija šių metų Nobelio literatūros premiją paskyrė meksikiečiui poetui Octavio Paz už jo „nuostabią erotinę poeziją, kuri tuo pačiu metu yra vaizdinga ir jausminė", taip pat už jo „universalų akiratį".

Octavio Paz gimė 1914 metų kovo 31 dieną Mexico City. Jau ankstyvoje jaunystėje jis gyvai susidomėjo literatūra, turėdamas progą naudotis savo senelio milžiniška biblioteka. Baigęs teisės mokslus, Octavio Paz pasirinko diplomatinę karjerą, kurioje išbuvo 25 metus. 1968 metais jis iš ambasadoriaus posto Indijoje pasitraukė, protestuodamas prieš Meksikos vyriausybės brutalų elgesį su demonstruojančiais studentais, nes, riaušes malšinant, buvo nužudyta net 300 studentų. Tas gilaus išsilavinimo, daug keliavęs ir įvairiose šalyse gyvenęs diplomatas, poetas, dėstęs Anglijos ir JAV universitetuose, pasižymėjo ne vien savo poetine kūryba, bet ir giliu įžvalgumu į visuomenės negeroves, ta tema paskelbdamas savo kontroversinius traktatus, kuriuose kritiškai interpretavo savo tautiečių charakterį. Jo kūryba perėjo per įvairius periodus, įtaigaujama gyvenimo Indijoje, Paryžiuje, paliesta įvairių poetinių srovių. Joje atsispindi universalios temos, vakarietiška ir orientalinė filosofija ir jo paties polinkis į sustingusių tradicijų kritiką bei noras ieškoti naujų ir tobulesnių formų tiek kalboje, tiek poezijoje, tiek gyvenime. Akademijos atstovas pabrėžė, kad Paz'o poezija išsivystė kaip sunkiai apipavidalinamas, bet vaisingas įvairių kultūrų junginys: prieškolumbinių laikų indėnų, ispanų konkistadorų ir Vakarų

Octavio Paz

modernistų. Savo tėvynėje Meksikoje Paz patyrė daug aštrios kritikos ir įsigijo priešų tiek dešiniųjų, tiek kairiųjų pažiūrų grupėse.

New York'e atidarydamas meno parodą, Paz pastebėjo, kad „šiais laikais poezija nėra populiari meno forma, bet ji yra gyvybiškai svarbi žmogiškojo gyvenimo dalis. Poezija yra šalies ir kalbos atmintis".

Švedijos akademijos atstovas pareiškė, kad Paz kūrybos kulminacinis taškas yra 1957 metais sukurta „Saulės akmens" poema, kurią inspiravęs milžiniškas aztekų saulės kalendoriaus akmuo. „Tas sugestyvus kūrinys su savo daugelio paslėptų prasmių klodais savyje sujungia, interpretuoja ir atkuria svarbiuosius žmogiškosios egzistencijos klausimus, kaip mirtį, laiką, meilę ir realybę", aiškino akademija. Vienas iš žinomiausių rašytojų, kuriančių ispanų kalba, Peru valstybės Mario Vargas Llosa, savo kolegą Paz pavadino vienu iš didžiausių ispaniškai rašančių poetų ir didžiu humanistu.

Octavio Paz yra laimėjęs ir kelias kitas prestižines literatūros premijas, jų tarpe Ispanijos Servantes premiją 1981 metais ir Amerikos Neustadt premiją 1982 metais. Jis yra penktas Nobelio premijos laureatas, kilęs iš Lotynų Amerikos.

Poetas pareiškė esąs „daugiau negu nustebintas" Nobelio premijos gavimu, o vieno radijo pokalbio Švedijoje metu jis rekomendavo paskaityti jo *Vienatvės labirintą*...

Octavio Paz kūrinių, berods, neturime išsivertę į lietuvių kalbą. Jo žymiausi veikalai yra: *Vienatvės labirintas: gyvenimas ir mąstymas Meksikoje* (1961), *Marcel Duchamp: skaistybės pilis* (1970), *Kitoji Meksika: piramidės kritika* (1972). Jo poezijos rinkiniai išleisti 1957, 1987 ir 1989 metais.

• **Ivar Ivask**, estų poetas, University of Oklahoma leidžiamo žurnalo *World Literature Today* redaktorius, komentuodamas Octavio Paz suteiktą 1990 metų Nobelio literatūros premiją, pabrėžė, jog jau 1982 metais Octavio Paz buvo išrinktas University of Oklahoma teikiamai 25,000 dolerių Neustadt tarptautinei literatūros premijai. Paz yra 14-as Nobelio laureatas, turintis ryšius su Neustadt premija. *World Literature Today* du savo numerius (rudens 1972 ir rudens 1982) yra paskyręs Octavio Paz kūrybai. O 1973 metais University of Oklahoma išleido Ivar Ivasko redaguotą knygą *The Perpetual Present: the Poetry and Prose of Octavio Paz*. „Octavio Paz yra globalinių matmenų poetas ir esėjistas", sako Ivask. „Ta prasme jis yra universalus. Paz'o kūryba yra pirmoji pavykusi pastanga pateikti šiuolaikinės žmonijos globalinę viziją. [...] Ši Nobelio premija pagerbė ne vien meksikietį ar ispaniškai rašantį autorių. Visą savo gyvenimą Paz yra bandęs siekti toliau už savo kalbą, savo tėvynę ir vakarietišką galvosena, norėdamas integruoti visų žmonių balsus šioje planetoje".

Octavio Paz

SVEČIAI

Per miestietišką akmens ir sausros naktį
į mano kambarį įžengia laukai.
Ištiesia žalias rankas su paukščių apyrankėm,
su lapų apyrankėm.
Po ranka vedasi upę.
Laukų padangė taip pat įeina
su savo tik ką nuraškytų brangenybių pintine.
Ir jūra atsisėda šalia manęs,
ant grindų ištiesdama savo balčiausią uodegą.
Iš tylos išdygsta muzikos medis.
Ant medžio kabo visi gražūs žodžiai,
kurie švyti, noksta, krenta.
Bet visa prisipildė sparnais.
Sakyk, ar iš tikrųjų tai laukai, ateiną
iš taip toli,
o gal tai tu šalia manęs sapnuoji sapnus?

PARAŠYTA ŽALIU RAŠALU

Žalias rašalas kuria sodus, girias, pievas,
lapijas, kur dainuoja raidės,
žodžius, kurie yra medžiai,
frazes, kurios yra žali žvaigždynai.

Leisk, kad mano žodžiai nukristų ir tave
padengtų,
kaip lapų lietus sniego lauką,
kaip gebenė statulą,
kaip rašalas šį puslapį.

Rankos, juosmuo, kaklas, krūtinė,
kaip jūra tyra kakta,
sprandas, kaip rudens miškas,
dantys kando žolės stiebelį.
Tavo kūnas prisipildo žaliais ženklais,
kaip medžio kūnas atžalomis.

Tenebūna tau svarbūs tie maži šviesulingi
randai!
Žiūrėk į dangų ir į jo žalią žvaigždžių tatuiruotę.

RUDUO

Liepsnomis, geisruotais rudenimis
kartais dega mano širdis,
tyra ir vieniša. Vėjas ją pažadina,
paliečia jos vidurį ir ją laiko
šviesoje, kuri nesišypso niekam.
Kiek atpalaiduoto džiaugsmo!
Ieškau rankų.

išvaizdos kūno,
to, kas laužo mūrus
ir gimdo apsvaigusias formas,
palytėjimą, garsą, posūkį, spartą,
nuogos šviesos dangiškus vaisius.

Ieškau savyje
kaulų, negrotų smuikų,

švelnių ir tamsių slankstelių,
lūpų, svajojančių lūpas,
rankų, svajojančių paukščius...

Ir kažko, kas nežinoma ir sako „niekad",
krenta iš dangaus,
iš tavęs, mano Dieve ir mano priešininke.

ŽODIS

Žodis, tikslus balsas,
ir vis tiek dviprasmis;
tamsus ir šviesus;
žaizda ir versmė, veidrodis,
veidrodis ir žėrėjimas,
žėrėjimas ir durklas
gyvas, mylimas durklas,
jau nebe durklas, bet švelni ranka! Vaisius.

Mane provokuojanti liepsna,
žiaurūs, ramūs vyzdžiai
svaigulio viršūnėje;
nepermatoma šalta šviesa,
besirausianti mano bedugnėse,
pripildanti mane nieku, žodžiais,
bėgančiais kristalais,
kurie į savo greitį pajungia mano likimą.

Žodis jau ne mano, bet iš manęs,
anoniminis ir lieknas.
Kaip druska, užšaldytas deimantas
mano tamsios ašaros.

Žodis, vienas žodis, apleistas,
besijuokiąs, tyras, laisvas,
kaip debesis, vanduo,
kaip oras ir šviesa,
kaip kad aš, kai užsimirštu.

Žodis, vienas žodis,
paskutinis ir pirmutinis,
tas, kurį visad nutylime,
tas, kurį visad sakome,
sakramentas ir pelenai.

Tavo žodis, neišsakomas,
siuntantis grožis,
žydras elektrinis kardas,
smingąs į krūtinę ir mane sunaikinantis.

SU TAVIM

Melsvai žalio vėjo gūsiai
Porom beskraidančių papūgų
smarkumas

Pasaulis liepsnoja
Medis

Varnom kunkuliuojąs
Dega nesudegdamas
Tu stovi ramiai

Tarp aukštų saulėgrąžų
Esi šviesos stabtelėjimas
Diena

Yra didelis ryškus žodis
Balsių virpėjimas
Tavo krūtys

Sirpsta mano akyse
Mano mintys

Lengvesnės už orą
Esu tikras

Matau savo gyvenimą ir mirtį

Pasaulis yra realus
Matau
Gyvenu permatomybėje

JAUNYSTĖ

Šuolis bangos
Balčiausios
Kiekviena valanda
Žaliausia
Kiekviena diena
Jauniausia
Mirtis.

Vertė **POVILAS GAUČYS.**

Octavio Paz (gimęs 1914 metais), šių metų Nobelio literatūros premijos laimėtojas — meksikiečių poetas, rašytojas ir diplomatas, ilgametis ambasadorius įvairiose šalyse. Jis yra laikomas dabarties žymiausiu ne tik Meksikos, bet ir visos Lotynų Amerikos poetu. Savo poezijoje panaudojo visų šiuolaikinių literatūros srovių naujoves, o taip pat orientalinės filosofijos pradus. Aistringai ieškojo gyvenimo ir esamos tikrovės prasmės.

---

būtų verta ant jos užspaust šį savo ištvermės ženklą.

O štai ir „sagų karalius" — čikagiškis Valentinas Krumplis. Ant jo liemenės ir uodui vietos nebebūtų — sagos, sagos, sagos su rimtais, juokingais, na ir šiek tiek necenzūruotais posakiais.

* * *

Vidurdienis. Washington'o saulė karštesnė, negu Chicagos. Jei ne stiprus vėjas, kuris taip iškilmingai plevena vėliavas, lietumėm prakaito upes.

Prasideda programa JAV ir Lietuvos himnais. Su kalbėtojais supažindina programos vadovas Darius Sužiedėlis. Garsiakalbiai tikrai verti savo vardo — tikros „Jerichono trimitų" — „neša" turbūt iki Washington'o obelisko.

Kalba New York'o senatorius Alphonse D'Amato. Jis vienas iš tų mums „prie širdies" senatorių, drįstąs viešai ir balsingai remti Lietuvos reikalus. Energingai aptaręs prezidento Bush neveiklumą ir Gorbačiovo pažadų tuštumą, senatorius kalbą baigia lietuviškai — Lietuva bus laisva!

Kalba ir įtakingosios AFL-CIO unijos pirmininkas Lane Kirkland, patardamas JAV vyriausybei „most favored nation" statusą suteikti ne sovietams, bet Lietuvai, ir Richard Davies, buvęs JAV ambasadorius Maskvoje, taikliai pažymėdamas, kad ne Gorbačiovo nuopelnai Rytų Europos demokratinė revoliucija, o pačių žmonių nusivylimas ir pasibodėjimas komunizmu. Kalba lenkų, žydų, ukrainiečių, estų atstovai ir kinas Shu, neseniai pabėgęs iš Kinijos. Susijaudinęs, mini jis Tiananmen aikštės žudynes.

Kaip dažnai bodimės kalbomis, ypač tomis, kurios pasakoja ne mūsų vargus. Kaip savanaudiška. Argi ne tos pačios Žmonijos esame nariai? Argi ne tos pačios neteisybės ir skausmai mus varsto? Tiananmen aikštė... mūsų Rainių miškelis...

Mr. Shu kviečia visus į kinų laisvės demonstracijas poryt. Gaila, ryt išvažiuojam namo. Tikiuos, dalyvaus Washington'o lietuviai.

Po aikštę dalinami lapeliai — „Support freedom in China! You cannot massacre an idea!" Baltame fone nuotrauka — keturi juodi tankai-milžinai, pabūklais pasišiaušę, o prieš juos vienas mažas žmogelis baltais marškiniais, tiesus kaip žvake ir nepajudinamas kaip uola.

Kažin, ar yra koks kitas vaizdas, geriau išreiškiąs kelerių pastarųjų metų įvykius? O gal ir viso pusšimčio? Bejėgis prieš jėgą, beginklis prieš ginklą; laisva dvasia prieš fizinius pančius... „Idėjos, jei didžios, nemiršta kaip žmonės" — Maironis. „You cannot massacre an idea!" — Mr. Shu.

Karšta. Vėjas. Šlama platanai ir svaigiai kvepia žiedais nugeltusios liepos. Kapitoliaus pievą juosianti žema mūro tvora jau pilna besiilsinčių demonstrantų. O garsiakalbiai tebeaidi kalbomis. Kaip jų išvengt? Kaip pasakyt, nepasakius?

Vartau kinų demonstracijos programą. Kaipgi bus pas juos? Skaičiuoju kalbėtojus: dvylika! Tačiau jie „išbarstyti" tarp chorų ir įvairių ceremonijų. Net estai jiems dainuos. Gal ir mūsų demonstracijos programa turėjo būti įvairesnė, svaresnė? Lengva kritikuot, kai nesi rengėjas.

* * *

Anapus gatvės, beveik vienoj linijoj su tolimu Washington'o obelisku, stovi Lietuvos Laisvės statulos replika. Ji nemaža, kruopščiai, dailiai padaryta (Baltimorės lietuvių muziejaus menininku A. Grintalio, J. Kardoko ir V. Vaškio). Daug žmonių čia fotografuojasi. Man kažkaip gaila šio paminklo. Nors ir replika, nors ir laikinai, man atrodo jis čia kaip paklydęs. Deramai nepriimtas... Nuotaiką pakelia mintis, kad ši Laisvės statula Kaune jau atstatyta, jau savo vietoje su priderama pagarba.

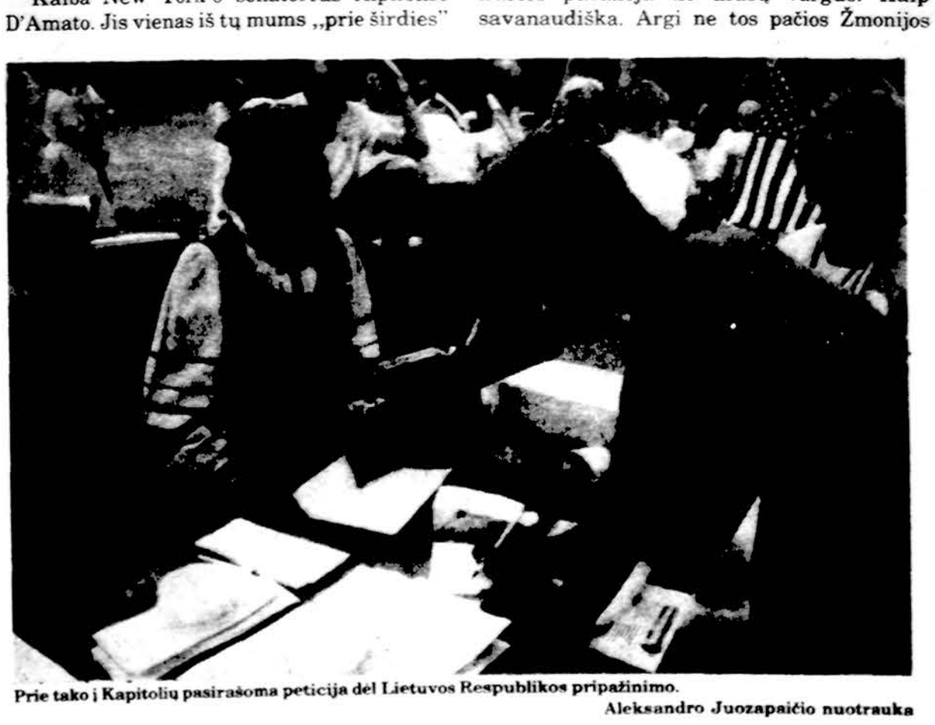

Prie tako į Kapitolių pasirašoma peticija dėl Lietuvos Respublikos pripažinimo.
Aleksandro Juozapaičio nuotrauka

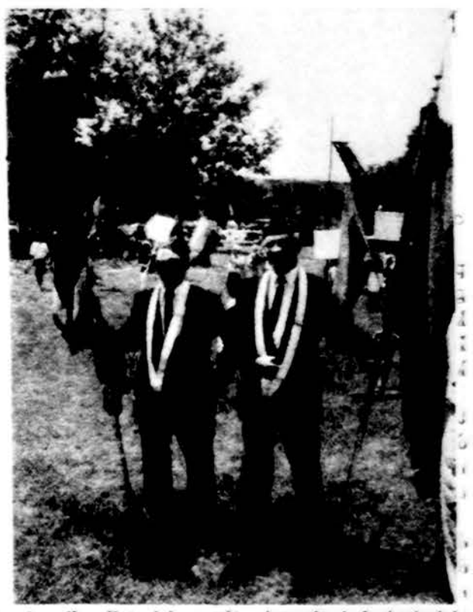

Demonstracijose prie Kapitoliaus — ankstesnės emigracijos Amerikos lietuviai: seselės vienuolės ir legionieriai — JAV kariuomenės veteranai.
Aleksandro Juozapaičio nuotraukos

* * *

Žingsniuoju toliau. Mane sustabdo jaunas vyrukas, toks trumpai apsikirpęs, tvarkingu kostiumu. Jam per petį lengvas raudonas šalis, susegtas stilizuota liūto sage.

— Norėtumėt pasirašyt? — klausia angliškai, tiesdamas parašais primargintą lapą. — Čia Lietuvos prezidentui.

— Lietuvos prezidentui! Kas jūs esate? — nustembu.

— Aš tai nesirašysiu... — purto galvą šalia stovinti lietuvaitė žaliais tautiniais drabužiais. — Gal kokie LaRouche...

— O ne, ne! — šypsosi, tą blogos reputacijos vardą suprates, vyrukas. — La Rouche — crazy people. Mes — „Society for Defense of Tradition, Family and Property", trumpai TFP. Mes antikomunistinė organizacija. Mes už nepriklausomą Lietuvą!

Jis paduoda gražiai išspausdintą lapą. Vienoje pusėje angliškas tekstas telegramos prezidentui Vytautui Landsbergiui, kitoje — TFP organizacijos darbai ir siekiai.

Niekada apie šią organizaciją negirdėjus, su įdomumu skaitau jos trumpą istoriją. (Įkurta prieš 30 metų Brazilijos katalikų pasauliečių, pasiryžusių kovoti su komunizmu. Dabar jau išplitusi po 20 kraštų. Šiuo metu reiškianti solidarumą besilaisvinančiai Lietuvai.) Ir pasirašau. Pasirašo ir žaliųjų tautinių lietuvaitė.

Dar pastebiu gana daug TFP jaunuolių su parašų lapais. Visi jie nepaprastai tvarkingi: kostiumai, kaklaraiščiai, dailiai apkirpti plaukai. Štai ir jų veliavos, raudonos su auksiniais liūtais, pritvirtintos ant skersinių, kaip tos, kur procesijose neša. Žiūrėk, tu man, nedraugiškoj šių dienų Washington'o atmosferoj štai atsirado Lietuvai draugų:

„On Five Continents We Protest in Favor of Lithuania's Independence! — TFP".

(Tęsinys ateinantį šeštadienį)

Teatro temos Balzeko muziejuje

Ateinantį penktadienį, lapkričio 9 dieną, 7:30 v.v., Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje profesorius Bronius Vaškelis skaitys paskaitą „Išeivijos teatras: iliuzijos ir realybė". Ši paskaita sudarys įvadą į VIII teatro festivalį, kuris prasidės šių metų lapkričio 15 dieną Chicagos Jaunimo centre. Savo pranešime profesorius Vaškelis apžvelgs lietuvių išeivijos šimto metų teatrinės veiklos raidą. Dėmesys bus sutelktas į tris specifinius laikotarpius.

Pirmasis teatro dešimtmetis — 1889–1899 metai, kada steigėsi ir nyko pirmieji teatriniai būreliai. Pionieriškais bandymais buvo kuriamos lietuvių teatro tradicijos. 1899 metais Palangoje įvyksta spektaklis „Amerika pirtyje"; kuris laikomas lietuvių teatro pradžia. Išeivijoje tais metais jau veikė 14 teatro būrelių ir buvo įvykusios net keturios „Amerika pirtyje" premjeros.

Išeivijos teatro žydėjimo metai buvo Chicagoje 1909–1919. Veikia gausūs teatro būreliai, teatralų draugijos, keliaujančios po kolonijas trupės, įsipilietina operetė, bandoma kurti nuolatinis teatras, susivienija dramatinės grupės, pasirodo pirmasis lietuvių teatro žurnalas.

Naujas išeivijos teatro suklestėjimas Chicagoje — nuo 1949 iki 1969 metų. Reiškiasi kontrastinga teatrinė veikla: iš vienos pusės — profesionalių režisierių ir aktorių, dirbusių Lietuvoje, iš kitos — profesinio lygio spektakliai ir mėgėjų „klojimo teatro" pobūdžio vaidinimai. Stengiamasi pratęsti Lietuvoje išvystytas sceninio, meno tradicijas, o taip pat novatoriškai, kūrybingai eksperimentuoti modernaus teatro raiška ir idėjomis. Ilgai rusena iliuzinės svajonės sukurti nuolatinį, profesionalų lietuvių išeivijos teatrą. Jos gęsta, vėl žiebiasi ir visiškai išnyksta akistatoje su amerikietiško gyvenimo realybe. Įsikuria gyvastinga satyrinio teatro trupė, žvelgianti į gyvenimą ir į teatrą iš savo specifiškos perspektyvos.

Bronius Vaškelis — Jono Tamulaičio nuotrauka

Pastarieji metai atnešė naujovę: išeivijos teatras svečiuojasi Lietuvoje ir Lietuvos teatras išeivijoje. Režisierius iš Lietuvos stato su Chicagos teatro pajėgomis „Amerika pirtyje". Lyg ir gimsta viltys kūrybingam teatrų bendradarbiavimui.

*

Bronius Vaškelis yra University of Illinois at Chicago profesorius, Lituanistikos katedros vedėjas. Aktyviai reiškiasi lituanistikos mokslų srityje. Nuo 1985 iki 1989 metų buvo Lituanistikos instituto pirmininku. Parašė daugelį vertingų darbų iš literatūros kritikos. Kai kuriose savo studijose giliai ir originaliai nušvietė lietuvių teatro veiklą Amerikoje.

*

Paskaitos vakaro metu Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje bus galima apžiūrėti parodą, skirtą lietuvių dramai ir teatrui. Po paskaitos bus vaišės.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejus

Kultūrinė kronika

• **Vandos Daugirdaitės-Sruogienės** veikalo *Lietuvos istorija* septintąją laidą (Chicago: Lietuvių istorijos draugija ir Lituanistikos tyrimo ir studijų centras, 1987; 526 puslapiai; išleista su Lietuvių Fondo parama,) be teksto pakeitimų perspausdino „Vyturio" leidykla Vilniuje. Projektuojama išleisti šios knygos dar 200,000 egzempliorių, kai leidykla įstengs gauti tinkamo popieriaus. Knyga skiriama Lietuvos mokykloms ir visuomenei. Tuo tarpu ji Lietuvoje dar neparduodama, jos egzemplioriai duodami tik moksleiviams.

• **Algirdo Landsbergio** vieno veiksmo pjesė „Sudie, mano karaliau" šių metų gegužės 10 dieną buvo pastatyta Afrikoje prancūzų kalba Prancūzų kultūros centre, Bamoko mieste, Mali respublikoje. Pjesę režisavo ten gyvenanti Viktorija Prieskenytė-Djavara.

Bamoko miesto dienraštis prancūzų kalba *L'Essor* („Pakilimas") gegužės 11 dieną taip rašė apie spektaklį: „Tai pjesė apie teatrą teatre, veikalas apie aktoriaus gyvenimą ir jo pašaukimo orumą. Scenoje dviejų aktorių meilės odisėja, jiems repetuojant pjesę, apie seną karalių Dovydą ir mergaitę, skirtą sugrąžinti jam gyvenimo džiaugsmą. Dovydas miršta, miršta ir aktorius — auka savo paties geismo įkūnyti personažą". Pjesė, vaizduojanti laikotarpį po Antrojo pasaulinio karo, buvusi parašyta „nušviesti pabėgėlių stovyklų naktis". Nesigilindama į tą laikotarpį, recenzija kalba apie bendražmogiškus dalykus: karališką didybę ir mirtį, geismą ir skaistybę, meilę ir skausmą. Pjesė buvusi parinkta dar ir todėl, kad ji „reabilituoja aktorių". Dabar planuojama pjesę išversti į Mali šalies vietinę kalbą.

• **Viliaus Naujiko,** žymaus Lietuvos fotografo, darbų paroda buvo atidaryta Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus meno galerijoje spalio 19 dieną. Fotografas savo šių metų sausio 7 dieną rašytoje autobiografijoje sako: „Gimiau 1940 m. birželio 2 d. Kupiškio rajono, Skapiškio apylinkės Mirabalėlio kaime, ūkininko šeimoje. 1959 metais baigiau Skapiškio vidurinę mokyklą, o 1965 metais Kauno Politechnikos institutą. Iki šiol dirbau fotografu įvairiose įstaigose, redakcijose, Vilniaus universitete, Vilniaus Dailės institute. Šiuo metu gyvenu kaime, jokios fotolaboratorijos neturiu ir fotografijoje nebegaliu dirbti. Dabar užsiimu bitininkyste". Tai buvo prieš Kovo 11-ąją. Reikia tikėtis, kad jau dabar Vilius Naujikas, kaip ir daugelis kitų lietuvių, buvo valdžios reabilituotas ir grįžo atgal į savo mėgiamąją kūrybos sritį.

Šioje parodoje išstatyti Viliaus Naujiko gamtovaizdžiai, o taip pat ir serija žymių Lietuvos kultūrininkų portretų, kurių čia yra apie 80. Ši nuotraukų serija yra objektyvi fotostudija įvairių asmenybių Lietuvos meno pasaulyje. Paroda Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje vyks iki šių metų gruodžio 31 dienos.

• **Balzeko Lietuvių kultūros muziejus** Chicagoje pradeda kartą į mėnesį ruošti vakarones, skirtas artimiau susipažinti ir pasidalinti žiniomis su neseniai iš Lietuvos atvykusiais Amerikoje apsigyventi arba apsilankyti mūsų tautiečiais. Pirmasis toks vakaras bus lapkričio 9 dieną, 7 v.v. Žinomas bankų specialistas **Henrikas Juknaitis** supažindins klausytojus su Amerikos bankų sistema. Bus proga panagrinėti pinigus, jų taupymą, įvairias bankines operacijas ir kitus svarbius dalykus mūsų buitiniame gyvenime. Įėjimas visiems laisvas. Susidomėjusieji prašomi skambinti Gailutei Valiulienei muziejaus telefonu 312-582-6500, kuri suteiks daugiau informacijų.

• **Lietuvių fotografų** 19-osios metinės parodos, vykusios nuo lapkričio 19 iki 28 dienos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, uždaromoji vakaronė ruošiama lapkričio 9 dieną, 7:30 v.v., Jaunimo centre, Chicagoje. Jos metu bus įteiktos premijos šiemetinės parodos konkursą tema „Šventės" laimėjusiems fotografams.

Scena iš Algirdo Landsbergio pjesės „Sudiev, mano karaliau" spektaklio Klaipėdoje, kurį režisavo Juozas Ivanauskas. VIII teatro festivaliui Chicagoje Juozas Ivanauskas režisuoja Kosto Ostrausko „Šaltkalvį" ir Juozo Vilkutaičio-Keturakio „Amerika pirty".

• **Antanas J. Adomėnas-Van Reenan,** turintis istorijos daktaratą iš University of Chicago, šių metų rudenį dėsto kursą University of Chicago office of continuing Education programoje — „Origins of the American Psyche". Apžvelgiama Amerikos istorija nuo Naujosios Anglijos puritonų laikotarpio iki šių laikų, dėmesį telkiant kolektyviniui charakteriui tų grupių, kurios yra turėjusios didžiausią įtaką būdingo amerikietiško sociologinio ir psichologinio charakterio išsivystymui. Paskaitos vyksta penktadieniais, nuo 6 iki 8 v.v., Fine Arts Building, 410 South Michigan Ave., Chicago.

• **Lietuvių rašytojų draugijos** literatūros vakaras ruošiamas šių metų lapkričio 17 dieną New York'e. Jo metu bus įteikta LRD 1989 metų grožinės literatūros premija Editai Nazaraitei už jos poezijos rinkinį *Mechaninė mūza.*

„Šviesos" koncertas

(Atkelta iš 2 psl.)

Pasisekimui neigiamai galėjo atsiliepti norėjimas stumti pasirodymą po pasirodymo, nelaukiant, kol publika pabaigs ploti. Dėl to nukentėjo beveik kiekvieno numerio pradžia. Manyčiau, kad atvangos reikia ne tik atlikėjams, bet ir žiūrovams-klausytojams. Daugeliui koncerto lankytojų pritrūko programų, nors vietų dar buvo. Neliko ir šių eilučių autoriui, tai teko iš kitų nusavinti.

„Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!" sako mūsų himno autorius Vincas Kudirka. Šis būsimųjų tėvynės mokytojų „Šviesos" ansamblis spinduliuoja šviesa, entuziazmu ir nemeluota meile liaudies ir mūsų kūrėjų menui ir tautos tradicijoms. Nuoširdi pagarba ansambliui ir jo vadovams ir linkėjimai geros viešnagės Amerikoje.

Artėja Aštuntasis teatro festivalis (3)

Lietuvių teatro mėgėjai turės progos pamatyti Šiaurės Amerikos lietuvių teatrų pastatymus 1990 m. lapkričio mėn. 15-18 dienomis Chicagos Jaunimo centre VIII teatro festivalio metu. Festivalį rengia JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba, ir jos rengimo komitetui pirmininkauja Kultūros tarybos vicepirmininkė Nijolė Martinaitytė.

Gan tolimą kelionę autobusu patirs dvi teatro trupės, kurios atvyksta iš Kanados. Tai Hamiltono „Aukuras" (su kuriuo šiuose puslapiuose susipažinome praėjusią savaitę) ir Toronto „Aitvaras", apie kurį čia pateikiame žiupsnelį žinių, gautų iš jo režisierės Aldonos Dargytės-Byszkiewicz.

1972 metais Toronte Aldonos Dargytės-Byszkiewicz iniciatyva pirmą kartą susirinko grupė teatro mėgėjų, kurie nutarė pamėginti suvaidinti trumpą komediją „Teodolinda". Veikalo pastatymas pavyko Toronte ir jis buvo pakartotas Hamilton'e. Netrukus vienetas pasirinko pavadinimą „Aitvaras". Iš pradžių „Aitvaras" vaidino tik lietuviams, vėliau įsijungė į Kanados Daugiakultūrinio festivalio programas.

Vienetas daug kartų pasirodė Kanadoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse, o šių metų rugpjūčio mėnesį net Lietuvoje: Panevėžyje, Šiauliuose, Klaipėdoje ir Vilniuje. Ši kelionė gerai pasisekė. Visur „Aitvaras" buvo nuoširdžiai priimtas. Grįžę į namus patenkinti, teatro kolektyvo nariai laukia daugiau panašių pakvietimų.

Režisierė Aldona Dargytė-Byszkiewicz pažymi, kad tik penki (iš aštuonioliktos) „Aitvaro" narių yra gimę ir užaugę Lietuvoje. Kiti gimę ir užaugę Kanadoje. Jaunieji aktoriai daugiausia „atsineša stiprų lietuvių kalbos mokėjimą, kai kuriuos reikia pamokyti, pataisyti. Tačiau visus jungia scenos pamėgimas... Mūsų pasididžiavimas, tai jaunieji mūsų aktoriai, jie yra ta jėga, kuri nugali kasdieninį nuovargį, išblaško rūpesčius ir repeticijas paverčia į linksmus vakarus".

Toronto „Aitvaro" valdybos pirmininkė yra pati režisierė, iždininkas — Vytautas Štuikys, sekretorė — Maria Dambaras, renginių vadovai — Algis Kynas ir Petras Jurėnas. „Aitvaro" nariai Toronto Lietuvių namuose jaučiasi kaip namie, nes ten kas antradienį per repeticijas jie užima salę ir sceną. Vienetą remia Kanados Lietuvių fondas, Toronto lietuvių kredito kooperatyvas „Parama" ir Lietuvių namų šalpos skyrius „Labdara".

*

„Per VIII teatro festivalį „Aitvaras" vaidins Vytauto Alanto „Aukštadvarį". Spektaklis bus Chicagos Jaunimo centre šeštadienį, lapkričio 17 d., 2 v. p.p.

• **Ramunės Kmieliauskaitės,** dailininkės iš Lietuvos, darbų paroda ruošiama Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, lapkričio mėnesį, tą pačią savaitę, kurios metu vyks VIII teatro festivalis. Parodos atidarymas bus trečiadienį, lapkričio 14 dieną.

JAV LB KULTŪROS TARYBA
VIII TEATRO FESTIVALIS
1990 m. lapkričio 15—18 d.d.
ČIKAGOJE, JAUNIMO CENTRE

Lapkričio 15 d. Ketvirtadienį, 7:30 v.v.
KOSTAS OSTRAUSKAS
ŠALTKALVIS
Rež. Juozas Ivanauskas

Lapkričio 16 d. Penktadienį, 7:30 v.v.
KETURAKIS-VILKUTAITIS
AMERIKA PIRTY
„VAIDILUTĖS" TEATRAS
Rež. Juozas Ivanauskas

Lapkričio 17 d. Šeštadienį, 2:00 v.p.p.
VYTAUTAS ALANTAS
AUKŠTADVARIS
TORONTO „AITVARAS"
Rež. Aldona Dargytė-Byszkiewicz

Lapkričio 17 d. Šeštadienį, 7:30 v.v.
ANTANAS RŪKAS
Bubulis ir Dundulis
HAMILTONO „AUKURAS"
Rež. Elena Dauguvietytė-Kudabienė

Lapkričio 18 d. Sekmadienį, 2:00 v.p.p.
BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ
ŽMONĖS ir BERŽAI
LOS ANGELES DRAMOS SAMBŪRIS
Rež. Petras Maželis

AUKA: 6, 8 dol.

ŽYMENŲ ĮTEIKIMAS...VAKARIENĖ
Lapkričio 18 d., 6:00 v.v., Jaunimo centre, Čikagoje
AUKA: 15 dol.
BILIETAI: VAZNELIŲ PREKYBOJE

Nuomonės ir pastabos

„Tabor Farm dar gyva!"

Taip skelbia Kęstutis Keblys *Draugo* 1990 m. spalio mėn. 6 d. kultūriniame priede, rašydamas apie Santaros 37-ąjį suvažiavimą, įvykusį rugsėjo 6–9 dienomis Tabor Farm.

Kęstutis Keblys ne tik turi chemijos daktaratą, bet gyvai reiškiasi spaudoje, kaip literatūros kritikas ir kultūrinių įvykių apžvalgininkas. Jo apybraižas skaityti yra vienas malonumas, nes dažnai netrūksta sarkazmo ar humoro. Santaros suvažiavimai pasižymi aukšto lygio paskaitomis, atviromis diskusijomis ir simpoziumais. Ir šiame suvažiavime, be išeivijos mokslininkų ir literatų, dalyvavo ir keli svečiai iš Lietuvos: švietimo ir kultūros ministras Darius Kuolys, Aukščiausiosios tarybos pirmininko pavaduotojas Kazimieras Motieka, *Atgimimo* redaktorius Rimvydas Valatka, restauratorė Sigita Samuolienė, poetai — Gintaras Patackas, Tautvyda Marcinkevičiūtė ir čia ilgesnį laiką prisilaikąs Julius Keleras.

Po svečių pranešimų stipriai įsijungė ir vietiniai profesoriai — Vytautas Kavolis ir Bronius Vaškelis. Jie kritikavo dabartinės Lietuvos kultūrines ir visuomenines apraiškas, ypač dėl „paminklomanijos" ir „pavojaus Lietuvai patekti katalikų įtakon". Susumuodamas iškeltas mintis, Kęstutis Keblys rašo: „Skandalas su tais broliais lietuviais! Jau net ištisi šeši mėnesiai praėjo nuo kovo 11-os, o jie dar nieko nepadarė — nei rimtos demokratijos, nei laisvos rimtos spaudos, nei ekonomijos nesutvarkė, nieko. Stačiai nežino ką daryti — kalba, diskutuoja, ginčijasi, griauna vienybę ir nieko rimto neatlieka... Ir kultūriniame gyvenime visai galvas pametė: persispausdina ne tik Maceiną, bet ir pasenusį Šalkauskį, garbina Brazdžionį, nerodo jokio sugebėjimo atsijoti tikrąsias vertybes. Be to, vėl *įsileido tikybos dėstymą į mokyklas* (mano pabraukta). Ko gero taip apsileis, kad Bažnyčia vėl pradės diktuoti krašto kultūrai ir politikai..."

Tai mat kas nepatinka mūsiškiams liberalams! Atseit ir gerai buvo padarę bolševikai, išgrūdę iš klasių religines insignijas, maldą, susikaupimo momentus, o jų vieton įvedę komunizmo stabų garbinimą. Amerikos komunistinio nusiteikimo liberalai sugebėjo, su Aukščiausiojo teismo pagalba, uždrausti mokyklose susikaupimo maldas ir išmesti iš klasių religinius simbolius. Matome, kas dabar vyksta dabartinėse viešose mokyklose. Vietoj dorovinio ir religinio auklėjimo, mokiniai mokomi, kaip, santykiaujant mergaitėms su berniukais, išvengti „meilės" padarinių. Veltui dalinamos mokyklose nėštumui išvengti piliulės ir kitokios priemonės. Plintanti AIDS liga kelia aliarmą tautoje ir ieškoma priemonių jos plitimui sustabdyti. Milijonas paauglių, laukiančių kūdikių, kas metai yra priverstos pasitraukti iš mokyklų. Jų skaičius nuolat didėja, o jų išlaikymas darosi sunki našta valstybei bei karitatyvinėms organizacijoms. Šias išlaidas dengiame mes — mokesčių mokėtojai ir aukotojai.

Be dorovinio ir religinio auklėjimo reikalai nesusitvarkys. Tą įrodė Sovietų Sąjunga ir tą patį matome Amerikoje. Jaunimą būtina mokyti, šviesti ir auklėti. Gerai yra žmogiškos ir pilietinės laisvės, bet joms įgyvendinti reikalingi tinkamai paruošti žmonės. Be tinkamo pasiruošimo jaunimas nesuvokia ribos tarp moralės, dorovės ir paprasčiausio geidulių patenkinimo.

Atkuriant Lietuvos mokyklas, reikia grįžti į dorovinį auklėjimą, pasitelkiant ir religiją, nes tikėjimas blogo nemoko, o tik padeda formuoti jauną žmogų. Padėtis yra kritiška ir jautri, reikalaujanti gerai išmąstyti esamą padėtį ir padėti išauklėti dorą žmogų.

Šis klausimas mūsų intelektualų-pedagogų, filosofų ir visų kultūrininkų turėtų būti plačiai išnagrinėtas ir aptartas. Čia ne vien tik Tabor Farmoje susirinkusiųjų reikalas, o visiems lietuviams svarbus. Demokratija ir laisvės neturi išeiti iš normalių normų ir išvirsti į anarchiją. Ar Lietuvai reikalingos Amerikos tipo mokyklos?

Antanas Juodvalkis
Chicago, Illinois

Patikslinimas

Draugo šeštadieninio priedo 1990 m. spalio 13 d. numeryje, straipsnyje „Lietuviškųjų studijų savaitė Dainavoje", pristatant mane skaitytojams, įsibrovė klaida. Turėtų būti: „Antanas Bartusevičius, Lietuvos teisininkų draugijos Centro valdybos narys, Lietuvos teisininkų draugijos Žmogaus teisių gynimo komisijos pirmininkas". Šiuo metu, Lietuvos teisininkų draugijos rekomendacijos ir profesoriaus Ralph Reisner malonės dėka, o taip pat per malonę Lietuvių Fondo pelno skirstymo komisijos, paskyrusios man 4,000 dolerių stipendiją, tobulinuosi University of Illinois Teisės fakultete, Champaign-Urbana. 1981 metais baigiau SSSR Mokslų akademijos Valstybės ir teisės institute, Maskvoje, aspirantūrą, apgynęs disertaciją tema: „Lietuvos SSR Ministrų tarybos veikla kompleksinio ekonominio ir socialinio vystymo srityje". Esu teisės mokslų kandidatas, Lietuvos mokslininkų sąjungos narys.

Antanas Bartusevičius
Urbana, Illinois